

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdani na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravnništvo, odpravnništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadstr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Brzjavna in telefonična poročila.

(Novejše vesti.)

Dunaj 18. (Nagodbni odsek.) V nadaljevanju razprave o nagodbenih predlogah je rekel minister za trgovino baron Dipauli, da se z meritoričnimi prigovori proti carinski in trgovinski zvezi ni povedalo ničesar bistvenega. Minister je govoril o povspesjevanju industrije in je izjavil, da gre v Avstriji v tem oziru samo za generelno povspesjevanje in ne za osebno podporo. Minister je rekel, da v tem zmislu hoče tudi povspesjevati domačo produkcijo. Glede očitanja, da v okvirju carinske in trgovinske zveze manjka socialno političnih določb, je rekel minister, da po njegovem menjenju ni to nikak pogrešek, ker so razmere tu kakor tam različne in je v tem področju potrebna svoboda. Minister je izjavil, da ne najde on nobenega temeljnega razločka med industrijsko in agrarno politiko. Baron Dipauli je govoril potem o posamičnih točkah predlog in je na koncu svojega govora apeloval, naj se v interesu obrtnije in trgovine v kratkem rešijo nagodbene predloge.

Za trgovinskim ministrom sta še govorila poslanca Mauthner in Dzieduszycki, na kar se je pretrgala seja.

Prihodnja seja bode jutri.

Dunaj 18. (Proračunski odsek.) Proračunski odsek se je danes posvetoval o vladini predlogi, tičejo se uravnave plač državnim služabnikom.

Poslanec Pientak je nasvetoval, naj se predloga preuredi v večih točkah in da naj se izplačuje poštne, brzjavne in druge služabnike po jednotnem sistemu in sicer v štirih plačilnih razredih s tremi plačilnimi stopinjami, nadalje, da se naj postavi načelo, da mora državni služabnik takoj o vstopu prejeti večjo plačo nego dosedaj.

Tekom debate so še govorili poslanci dr. Menger, Verkauf, Brzorad, Kurz in Treninfels. Fi-

nančni minister dr. Kaizl je opozarjal na svojo izjavo v prvem čitanju glede stroškov. Vladi bi ne bilo mogoče izvršiti tega zakona, dokler ni dohodkov, s katerimi bi se pokrili ta izdatki.

Minister je rekel, da se namerava zvišati plača tudi finančnim stražnikom in diurnistom in je nadalje pojasnil, da se zakon ne ozira na služabnike, ki so nastavljeni provizorično, temveč na one, na katere se ozira zakon od l. 1873. Sicer pa da se zboljša tudi položaj pomožnih služabnikov.

Dunaj 18. Prihodnja seja zbornice poslancev bode v četrtek.

Dunaj 18. (Poslanska zbornica.) Ko so še posegli v debato poslanci dr. Stransky (Čeh) in dr. Pfersche (nemška napredna stranka) se je zaključila seja ob 3. uri popoldne.

Dunaj 18. (Zbornica poslancev.) Minister za trgovino je predložil zakonski načrt o povečanju pristanišča v Trstu.

Poslanec Luginja je stavil nujni predlog, tičejo se bede, ki jo trpi ljudstvo v Istri in je interpeloval radi razprave jezika na okrajnem šolskem svetu v Lošnju malem.

Poslanec Spinčič in Luginja sta interpelirala radi preziranja slovenskega jezika okrajnem glavarstvu v Lošnju malemu.

Dunaj 18. Vladina predloga, tičejo se razširjenja Tržaške luke, določa, naj se zgradi nov pomol pri sanitetnem posloju, razširijo naj se nekatere poti na obrežju v stari luki; napravi vrteči se most blizu iztoka velikega kanala in zgradi pomolje ter obrežje za pristaniščni basin pri sv. Andreju. Da se poravnajo stroški, sklene država pogodbo z občino mesta Trsta, po kateri daje občina državni upravi na razpolago posojilo v znesku 6 milijonov (katerega vzame iz velikega posojila, ki ga najme občina) in sicer v razmerju kakor bodo napredovale zgradbe. To posojilo mora državna uprava vrniti v letnih obrokih po 500.000 gld.

Nihče je ni slišal! — Tudi on ne! Tam za ovinkom, med zelenolistnim gabrovjem sta izginila oba . . . on in ona . . . !

In ležala je brez zavesti, mirno kakor bi sanjala najslajše sanje, kakor bi se topila v sladkosti brezmejne sreče. Ležala je kraj pota v mehki, duhteči travi, blede, brez življenja kakor bi si odpodivala med pomladnim cvetjem.

Morda jo on dobi tu ležečo, ko se bo vračal?! Pojde mimo, roke mu bodo še drhte od strastnih objemov, katere je ukral v svoji strasti oni . . . In ko zagleda njo, ležečo brez zavesti, trudno, izmučeno od obupa, tedaj se morda zopet spomni svoje prve ljubezni do nje, njene ljubezni, in srce se mu raztopi v prsih, poklekne skesan zraven nje, jo poljubi na blede ustna, jo objame kakor nekdaj in dahne . . . »Odpusti . . . !«

Morda . . . ?!

Ne, ah ne . . . on, če se povrne, se povrne po drugi strani, saj bo spremljal ono, gosposko, sladko ljubico . . . !

II.

In ležala je brez zavesti, dolgo, dolgo . . . Na azurnem nebu so že zaskvitale žarke zvezde in trepetale liki male lučice, ki trepečejo v dihu večernega cefira. Nočna rosa je že padala počasi, počasi, mehko na listje, evetje . . . na-njo . . . in to jo je vzdramilo.

z obrestmi po 3%. (Prim. notico v »Edinosti« od dne 3. t. m. Uredn.)

Dunaj 18. Jubilejna razstava se je danes zaključila brez vseh posebnih slavnostij z navdušenimi »Slava«-klici na cesarja. Razstavina komisija je odposlala udanostno brzjavko cesarju v Gödöllö.

Rim 18. Proces zaradi dvoboja med Cavalottijem in Macolom se je pričel. Poslednji je privedel k obravnavi tudi svoje priče, ki so bile na dvoboju.

Eklatanten izgled.

Veliki Ben Akiba! Velik prorok in učitelj si bil! Kdo bi se hotel dotikati tvojega proroškega duha in tvojih naukov. Ali nekoč si se vendar — oprosti nam tvoj duh to opazko! — zmotil temeljito. To je bilo namreč takrat, ko si vskliknil, da se je vsaka stvar že dogodila kedaj. Siromak! Opravičen si. Kje si si mogel misliti, da bode kedaj v Trstu živel rod, ki si bode le domišljal, da je sestavljen iz samih epigonov nekdajnih res slavnih Rimljanov!! In kje si mogel vedeti, da bodo imeli kedaj na Dunaju parlament in da bode v to zbornico pošiljal tržaški rod svojih zastopnikov, ki te postavijo na laž skoro dve tisočletji po tvoji mučeniški smrti.

Ubogi Ben Akiba! Ne, ti nisi poznal italijanskih politikov iz Primorja, sicer bi bil nekoliko previdnejši v svojih izrekih. Da bi bil včeraj, dne 18. oktobra 1898 po Kristusovem rojstvu ustal iz groba in da bi bil pohitel na galerijo zbornice na Dunaj, pa bi bil izvedel, da je tudi takih stvari na svetu, katerih še ni bilo in o katerih bi mislil človek, da so nemogoče. Čul bi bil tržaškega Italijana z francosko krvjo po žilah — — — — — seveda bi moral vedeti tudi to, kaj se je godilo v Trstu one dni, ko se je zgražal svet nad groznim zločinom. Čul bi bil torej, kako je namišljeni epi-

Glava jo je bolela, šumelo ji je v ušesih, oči so jo skelele, zavest ji je bila nejasna, le nekaj se ji je vračalo vedno in vedno v spomin . . . le nekaj . . .

On je ne ljubi . . . ne ljubi več . . . zaplela ga je ona polumeščanka, ona . . . v svoje mreže . . . , On je ne ljubi več . . . !

Zabolelo jo je v sreči, kakor bi je zabodel ostro, bodečo iglo v prsa, v sree . . .

Kriknila je bolešno, bolešno jokala . . .

Kam sedaj? . . . Kam? . . .

Nima je žive duše več, nima je . . . Tudi on jo je pustil, tudi on prevaril, tudi on ogoljufal!

Doli pod robom smrekovega gozda je šumljal skrivnostno potok, vali so zveneli in brneli očarljivo, vabeče . . . Dih vetra je pihljal z one strani tako sladko, tako mehko, tako ljubko . . . Ali je bil to dih . . . ali je bil to vzdih potoka, ki jo je vabil k sebi, v svoje naročje . . . v svoj objem . . . ?

Ali je bil . . . ?

Vstala je počasi, okorno.

Noge so se ji opotekale, v glavi ji je brnelo in šumelo, oči so jo skelele, telo ji je drhtelo, trepetalo, gorelo . . . Zdelo se ji je, da se je oprijemlje žgoč plamen, najprvo v nogah in po tem po vsem životu . . . zdelo se ji je, da je vsa v plamenu, žgočem, perečem ognju . . .

(Pride še).

PODLISTEK.

VAŠKA SLIKA.

J. KOMAR.

In jokala je, da se je čudila z grozo, kje dobiva toliko solz, toliko vročih, pekočih solz . . .

Bila je pač ona sama ogromna, grenka solza!

In čakala je . . . On jo še ljubi, jo mora še ljubiti! . . .

A sedaj! Čista, gola resnica, česar ni hotela, ni marala, ni mogla verjeti sosedam in tovarišicam, ki so ji že davno vse to donasale na uho. Resnica, čujete, resnica! . . .

Kako jo drži krog pasu — kako ji stiska mehko, zametno, dela ne vajeno ročico! . . . Njena, seveda njena je trda, razkava, kmečka . . . ! Kako jo oprijemlje za pas, stiska k sebi, kako ji boža vrat . . . liea . . . pritiska jih k sebi . . . poljublja . . .

Pred očmi ji začenja migljati, vso se ji vrti, pleše . . . v glavi ji šumi, vrvi . . . telo ji drhti, trepeče . . . noge se ji šibe, omagujejo . . . ona pada, steza roke, da bi se oprijela . . . nič, samo nizko, šibko grmovje, ki jo je zbadalo s svojimi ostrimi bodicami, da se ji je v hipu pocedila rdeča krvca po razpraskani roki . . . padala je padla . . . obležala, zastokala, zavpila, zakričala . . . utihnila . . .

gon slavnega rodu romanskega tajil dejstva, tako jasnim čelom in — kako bi rekli? — neženirano, kakor jih gotovo še ni noben člen nobenega parlamenta na svetu!

Ne, dragi Ben Akiba, kaj takega še ni bilo. Saj smo vajeni marsičemu od strani laške gospode; domišljali smo si celo, da smo vajeni že najhujšemu. Sedaj pa smo izvedeli, da smo se motili.

Naši čitatelji so gotovo že uganili, da govorimo tu o včerajšnji izjavi posl. Cambona v zbornici poslancev, naperjeni proti odgovoru grofa Thuna radi dogodkov v Trstu povodom smrti cesarice. Gosp. Cambon naj nam veruje, da je njegova decidirana izjava vzbudila senzacijo po Trstu. Strmeli smo in meli smo si oči, razmišljevali, da-li smo sanjali takrat, da-li je sanjal tudi »Piccolo«, ko je poročal o groznih izgrelih v javnem vrtu **radi koncerta**, ki se je vršil tam, da-li je sanjal, ko je pisal, da je imel siromašni podjetnik par tisočev škoda, da-li smo sanjali mi vsi, ki smo gledali svojimi očmi prizore pred restavracijo »Giar-dinetto«, **kjer se je vršil koncert**, da-li so sanjali oni, **ki so nasilno storili konec plesu v dvorani Mally** — — —?! Da sanjali smo, ali pa nas je premamila bujna domišljija naša, kajti g. Cambon je zatrdil včeraj v parlamentu, pred zborom najodličnejših mož ter ministerskemu predsedniku pod nos, zatrdil prepričanjem, katero je menda zajemal iz globine svojih prs, zatrdil, da onega usodnega večera se je vršila jedino le predstava v cirku, **druge veselice pa da ni bilo nobene!** [Ebbene questa rappresentazione fu l'unico trattenimento ch'ebbe luogo a Trieste.]

Ali mi bi vprašali spoštovanega zastopnika tržaškega, zakaj prav za prav so bili ekseesi v javnem vrtu in drugod? Kaj je bilo povod, da so se napolnile ječe?! Ne, ne, onorevole: polne ječe tržaške, razprava za razpravo, ki se vrše na deželni sodišču tržaškem, ostre sodbe, ki se izrekajo in vaši lastni listi od onih dni govore drugače in potrjujejo, da je bilo onega večera še drugih veselice razun one v cirku, potrjujejo torej, da vaša izjava v svoji bistveni točki ne odgovarja dejstvu!! Dejstvo je, nago, suho, golo dejstvo je, da je oni večer igrala **mestna godba v mestnem vrtu, torej na občinskih tleh!** Dejstvo je nadalje, da je bil prav tu začetek izgrediv!!

Gosp. Cambon je rekel tudi, da je splošno žalovanje v Trstu naslednjih dni (torej po izgrediv) v nasprotju s trditvijo ministerskega predsednika, da so se v Trstu vršile veselice, ko so drugi žalovali. Počasi, spoštovani gospod! Golo dejstvo je nadalje tudi to, da je vaše glavno glasilo, sloviti »Piccolo«, jelo »žalovati« še le potem, ko so mu razbili šipe in da so še le vzgledu »Piccola« sledili drugi slični »žalovalci« iz vašega tabora po notranjem mestu!! In prav to je jeden glavnih razlogov, da iskreno obžalujemo izgrede, ker so bili vzrok, da so »žalovali« mnogi, mnogi, ki — niso žalovali!! Ali nas umete?! Poleg tega pa nas je poučil tudi poluslužbeni »Mattino«, kako globoko in iskreno je bilo to »žalovanje«, na katero se sklicuje gospod Cambon: tako iskreno, da so med tednom hoteli — nadaljevati z veseliciami!!

Vse to so dejstva, dragi gospod Cambon, vse to so stvari, katere je gledalo vse meščanstvo lastnimi očmi, vse to so dogodki, o katerih je naznanjal brzojav vsemu svetu in katere potrjuje sodni akti — vse to so fakta!

Dokler hoče kakov »Piccolo« utajiti solnce doli z neba, naj bi že bilo; ali da poslanec v svetih prostorih zakonodaje, v lice eliti človeške družbe, resnim možem govori, da ni bilo, kar je bilo — ne, ne, slavni Ben Akiba, vedi, da si se motil, kajti kaj takega se še ni dogodilo!!

To pa naj nam verjame gospod Cambon, da nam je napravil veliko uslugo svojim včerajšnjim nastopom, kajti podal je enkrat svetu najeklatantnejši dokaz, koliko gre vere tistim italijanske stranke! Da, lep in potreben pouk je dobil gosp. grof Thun! Sedaj naj le sodi sam: ako že hočejo utajiti take, notorične, uradno dokazane dogodke, kako se še le godi tedaj, kadar je govor o stvarih, katerih ni možno konstatovati tako določno!! Na včerajšnjo izjavo Cambonovo naj misli vsikdar, ko bodo zopet prihajali k njemu laški gospodje s tistimi — nedolžnimi, žalostnimi, potrtimi obrazi — pravi novodobni Jeremije!

DOPISI.

Iz učiteljskih krogov Istre. Gosp. kolega z Goriškega nasvetuje v št. 202. »Edinosti« (v zaključku dopisa), naj bi se sklical shod učiteljev iz Istre in Goriške (zastopnikov učit. društev) z namenom, da bi se ukrenilo, kako, kakim načinom naj bi se odposlala deputacija na Dunaj. G. tovarišu moram povedati, da učiteljstvo v Istri je že zapričelo z sejami, da je že v akciji in da ne more več zgubljati časa ter da bode vse dogotovljeno prav v kratkem in da naši odposlanci se v kratkem odpeljejo proti Dunaju.

Idite in storite tako tudi Vi na Goriškem! Nasvetujem, naj predsedniki učiteljskih društev skličejo seje; naj napravijo spomenice, saj ni vendar tako težko. Pa hitro! Kaj vendar čakajo? Navedite vse plačilne vrste z številom učiteljev; koliko učiteljev uživa v deželi po 300 gld. in učiteljice po 250 gl. letne plače! itd.

Odposlanci Istre in Goriške se lahko združijo na Dunaju, ampak to pravim, da mi ne bomo čakali goriških, ako ne bodo pripravljeni. Torej ne plašite se nobenega — delajte!

Istrska učiteljska društva se združijo v »Deželno zavezo učit. društev«! Storite tako tudi Vi na Goriškem. — Vsaka dežela ima svoje zakone. Po teh se moramo ravnati glede zahtev. Torej ne gre (to imamo že v »Zvezi«), kakor nasvetuje g. kolega, da bi se združila vsa učiteljska društva na Primorskem. — V ostalem vsem se popolnoma vjemava z g. kolegom. Nasvetoval bi g. kolegu, naj on vzame stvar v roke na Goriškem.

Gosp. sodnemu slugi, ki se je oglašil v »Edinosti«, moram povedati, da jim privoščamo z veseljem poboljška. Naj mi veruje, da vemo dobro, koliko so imeli poprej (zlast oni na deželi) in koliko imajo sedaj. Naj pa tudi on veruje meni, da polovica učiteljev po deželi je na slabšem, nego oni.

Poglejte zgornje številke? Vas-li ne popade zona? — Pa upajmo eden in drugi in humorja ne smemo zgubiti. Občinstvo nam pravi: se mora in se mora Vam zboljšati v kratkem. In tudi mi pravimo tako. Dixi.

* * *

Dostavek uredništva. Slabo gmotno položeno učiteljstvo v Istri in na Goriškem je vendar tako notorična stvar, da se nam zdi, da vednim povdarjanjem tega zla postajamo podobni onemu, ki nosi vodo — v morje. Nam se močno dozdeva, da bi gg. učitelji storili veliko pametnejše, ako bi — mesto da pojejo jeremijade — jeli zaresno razmišljati o sredstvih, kako odpomoči zlu. Vse prav, tudi tožba mora biti, toda na svojem mestu! A tožbi mora slediti krepka inicijativa! Te pa je vsikdar nedostajalo gg. učiteljem na Primorskem. Nedostajalo je, ker jim nedostaje glavnega pogoja za krepko inicijativo: zločnosti, organizacije. Gospodje naj torej ne tožijo le drugih, ampak tožijo naj tudi same sebe!

Za te pripomnje nam je dala povoda opazka našega dopisnika »Z Goriškega« v sobotnem večernem izdanju tega lista, ki je rekel mej drugim:

»Nobeno teh glasil (menil je »Sočo« in »Edinost«) pa tudi ni prišlo s kakim predlogom, kako bi se dale razmere zboljšati, niti nam ni povedalo, ali imajo slovanski poslanci res namen, voljo in moč, pomagati nam iz bednega stanja«.

Ta izjava nas izziva na odgovor, ker nje prvi del obseza insinvacijo, ki je ne le čudna, ampak preznačilna za dejstvo, ki smo je konstatovali že gori: za desorganizacijo in desinformacijo, ki vlada mej učiteljstvom na Primorskem glede načina, kako bi jim bilo možno pomoči. Od nas zahtevajo torej gospospodje, da bi jim povedali, kako bi jim bilo pomoči! Gospoda, vi hočete sedlati konja pri repu! Ne mi vam, ampak vi nam morate povedati to — vi morate najprej priti na čisto med seboj, vi se morate združiti za krepko akcijo! Nam pa je potem dolžnost, da vas podpiramo na tej akciji. Tako jedino je prav, tako delajo vsi drugi stanovci!! Kar morejo delaveci, morate moči tudi vi, učitelji!! Oni drugi določajo sami in javljajo svetu, kako hočejo in kaj hočejo. Do tega spoznanja se še ni povzpelo učiteljstvo na Primorskem. Iz vas samih mora prihajati torej inicijativa.

Drugi del izjave našega dopisnika pa obseza vprašanje, ki se nam zdi jako — čudno! Čudno, ker hoče, da v imenu poslancev odgovorjamo mi,

in čudno, ker hoče vedeti po vsej sili od nas, o čemer je prepričan ves svet!

Ali, ker že hočejo, bodisi.

Mi niemo poklicani, da bi branili goriške poslance. Naj se le branijo sami, kakor se jim primerneje zdi. Odločno, najodločneje pa moramo nastopiti proti napadom na hrvatske in istrske poslance v Istri. Najodločneje moramo oporekati trditvi, ki jo ponavlja tudi dopisnik »iz učiteljskih krogov Istre« v sinočnjem »Slovenskem Narodu«, proti temu namreč, da hoče naše in italijanske poslance smatrati kakor celoto, iz česar bi sledilo, da so obojni jednako krivi na bednem stanju učiteljstva. Morda je tako po vseh parlamentih sveta — ali v deželnem zboru istrskem ni tako! Sedaj že moramo mi pozvati gospoda dopisnika najresneje, naj on pove našim poslancem, kako bi mogli oni kaj storiti v tem deželnem zboru! Prosimo, govorite! Vi veste dobro, da imajo naši proti sebi večino, kateri bi glede srditosti in združanosti zastoj iskali vrstnice po vsem svetu; vi veste, da se naši ne volijo v odseke, z čemer jim je odtegnjeno glavno torišče za delovanje; vi veste, da v plenumu ne puščajo našim, da bi govorili, in če si že kedaj izsilijo — v pravem pomenu te besede — besedo, pa se njihovim govori ne beležijo v zapisnik; vi veste, da se našim ne dopuščajo vprašanja, predlogi in interpelacije, in če se čitajo v zbornici, pa se ne smatrajo predloženimi; vi veste, da je našim poslancem izvrševanje mandata spojeno celo z nevarnostjo za zdravje in življenje, in veste, da so izpostavljeni najhujemu zasmehovanju zbornice; vi veste, da jim terorizem druhali na galeriji krati svobodo govora, vi veste slednjič, **da so vladni organi se svojimi nazori navadno na strani Italijanov.**

Vi veste dobro vse to in vendar vprašujete, da-li imajo naši poslanci voljo pomagati vam?! In vendar mečete krivdo po enakem delu na one, ki terorizujejo in na one, ki imajo vezane roke! In vendar hočete, da so slovanski in italijanski poslanci celota, jednako odgovorna za vse čine zbornice!! Ako to ni krivica, potem moramo priznati, da sploh ne vemo, kaj je krivica.

Gg. učitelji naj nam verujejo, da nam je žal, da moramo govoriti tako. Mi poznamo istrske poslance in zato ne moremo in ne smemo molčati k taki krivici. Po takih krivičnih napadih bi mogla trpeti — narodna stvar! Tega ne smemo dopustiti. Kam pridemo, ako se bode vsa delegacija poslancev hitro smatrala za sovražnico tega ali onega stanu jedino zato, ker je morda ta ali oni poslanec, doma, recimo kakor zasebnik ali kakor župan, slučajno zašel v nasprotje s tem ali onim!

Gospoda učitelji vedo, da smo bili vsikdar radi in hočemo ostati tolmači njih tožeb. Čujejo pa naj resno besedo: čim bi učitelj jel paktirati z sovražniki naroda, čim bi se jel vezati z uplivi, notorično neprijaznimi našemu stremljenju, čim bi jel iskati svoje sreče izven okvirja življenjskih interesov naroda, čim bi svojo osebno korist odlučil od splošnosti naroda — potem se neha vsaka obveznost od naše strani, potem je zgubil pravico tudi do tožeb na narodno adreso, potem naj se obrača le do onih, ki so njegovi zaščitniki!!

Ta izjava naša naj se ne smatra kakor grožnja. Vsakomur je svobodno, da si izbira pota, katera hoče hoditi. Te svobode ne smemo kratiti tudi gg. učiteljem. Govoriti pa smo morali jasno in odkrito, da se ne bo čudil nikdo danes ali jutri, ako se bodo naša pota križala z njegovo stezo. Tudi tu velja: clara pecta, boni amici!!

Dunaj, 17. oktobra 1898. Otvoritev prvega češkega narodnega doma na Dunaju. Ta lepa slavnost se je vršila včeraj, v nedeljo. V »Fünfhaus«, v Turnergasse, je nakupil odbor narodnega doma realiteto št. 9. ter dal dozidati še veliko dvorano, tako, da predstavlja zemljišče s poslopjem sedaj vrednost 90.000 gld. Na slavnostnem prostoru se je zbralo v velikanski meri slovanskih elementov Dunaja. Nad tisoč čeških, poljskih, hrvatskih in drugih slovanskih društev bilo je zastopanih, deloma korporativno, deloma po deputacijah. Slavnosti se je udeležilo tudi več slovanskih poslancev in drugih odličnih oseb. Fronta doma je bila vsa odičena narodnimi zastavami in rožami. Razpostavljen je bil tudi kip Pa-

lackega, okusno odičen rožami in evetieami. Posebno mnogoštevilno so se udeležila sokolska društva, katerih člani (v svoji okusni sokolski opravi) so se razvrstili pred govorniškim odrom, kar je sestavljalo posebno lepo sliko.

Slavnostni govor je govoril poslanec Kurz, ki je navdušenimi besedami slikal napredek češkega elementa na Nižavstrijskem in na Dunaju. Posebno je povdarjal naj se dunajski Slovani, posebno pa Čehi, drže gesla »Svuj k svěmu«. Če bi nad 80.000 dunajskih čeških gospodinj — tako je povdarjal govornik — kupovalo le od svojecev, bi se vsako leto odtegnilo mnogo milijonov skupnemu sovražniku.

Navdušeni Vybourné in Nazdar-klici so zarorili o zaključku govora.

Ko je še mnogo drugih govornikov izustilo navdušenih govorov, zapelo se je »Hej Slovani« ter položilo zadnji kamen. O tem so se izgovorila razna gesla, ki so povzročala navdušeno odobravanje. Tako n. pr. je rekel posl. Kurz: »Nikoli se ne udamo!« Posl. Hofica: »Moč naroda leži v narodni zavednosti.« Računski svetnik Stejskal: »Novi dom bodi trdnjava proti sovražnikom slovanskega naroda.« Neki društveni zastopnik: »Jednega (narodni dom) imamo, sedaj jih rabimo na Dunaju še 18!« (Ker je 19 okrajev).

Potem je bil slavnosten banket in zvečer slavnostna akademija. Nemški dunajski listi nimajo dovolj zagriženih besed, da bi dovolj napadali slavnost. »Deutsches Volksblatt« piše n. pr. pod naslovom: »Česke provokacije«. ... Slavnost se je prelevila posebno po govoru posl. Kurz-a v provokacijo Nemcev. Posl. Kurz je proglasil tudi parolo, da je kupovati le od Čehov, da se tako »odtegnejo milijoni sovražniku«. Mislimo, da na Dunaju živeči Čehi ne bodo ubogali tega sveta, ker pozkušnja bi utegnila izpasti slabo zanje. Nemci bi jednostavno obrnili kolec in tako postavili na stotine čeških obrtnikov na »suho«. »Ostdeutsche Rundschau« piše o slavnosti, »ki se mora zaznamovati kakor nesramno izzivanje i. t. d.«

Ta jeza, te grožnje, ali ni vse to prav ono, kar je rekel naš pesnik: Mi ustajamo in vas je — strah!! Ali britko mora biti vendar človeku pri srou, ako misli na razmere v svoji domovini, sosebno na tržaških tleh — in jil primerja potem z velikim procesom, ki se vrši na Dunaju v prilog slovanstvu. Dunaj je veljal do sedaj — seveda po krivici — kakor nemško mesto in vendar se razvija tu, krepí in širi slovanski živelj ter odvarja svoje narodne dome; na tržaški zemlji pa, kjer biva od nekdanj naš rod kakor prvobitno prebivalstvo, kjer so vladne oblasti govorile vsikdar slovanski s tem prebivalstvom, kadar je bila država v stiski, tam ne morete ni dihati, tam nam odrekajo pravico do obstanka, do življenja. Toda potolažite se, vstrajajte v veri, da skoro posije solnce tudi pred tržaška vrata.

Politični pregled.

V TRSTU, dne 19. oktobra 1898.

Državni zbor. Včeraj je imela svojo sejo gosposka zbornica. Predsednik je prijavil, da mu je Njegovo Veličanstvo naložilo, da sporoči zbornici zahvalo na izrazu sočutja povodom smrti cesarice z zagotovilom, da je sočutje gosposke zbornice prav dobro delo Njegovemu Veličanstvu.

Zbornica je vsprejela na to dogovor med Italijo in Avstro-Ogersko o medsebojnem podpiranju bolnikov, ki so brez sredstev. Potem je vsprejela naredba od 19. avgusta o zaustavljenju porotnih sodišč za sodna okrožja v Galiciji.

V zbornici poslancev se je nadaljevala razprava o proračunskem provizoriju. Moravski Čeh Stransky je trdo prijemal nemške stranke in je bilo med tem govorom burnih prizorov. Spominjal jih je, kako so oni uveli v to zbornico spopade in viharje, spominjal jih je v divjaške napade v Brnu na praškega župana Podlipnega, katerega napadi so znak nemške kulture.

Za Stranskym je govoril znani junak od noža — prof. Pfersche in potem se je seja zaključila. Prihodnja seja v četrtek.

K položaju. Tudi praška »Politika« precej dobro sodi naše laške signore. Zabeleživši vesti o pogajanjih med liberalnim veleposestvom in Italijani za — opozicijo, meni praški list: »Signori so jako

praktični politiki, ki se dajejo voditi le od svoje koristi! Za to se niso sprli še z nobeno vlado, in to prav zato, ker se zavedajo, da nobena stranka v svoji izvenparlamentarni poziciji ni tako odvisna od dobrohotnosti vlade, kakor ravno oni, Italijani. Ako se torej pridružijo ustavovernemu veleposestvu, je to razumeti le tako, da hočejo imeti v ognju dve železi, da bi ven iz te pokrite pozicije tem uspešneje uveljavljali svoje zahteve pred vlado».

»Information« pa pravi: »Italijani v zbornici poslancev ostajajo zvesti svoji stari taktiki, da love hkratu s psom in zajcem. Zdi se, da se dobro počutijo pri tem. Za vlado, in ne le za sedanjo, ampak za vsako, tiči v tem dragocen kašipot. Iz tega je možno razvideti, kakov dobiček se ima od tega, ako se išče podpore v toli nezanesljivem življu».

Zdi se, da so tudi druge ljudje jeli spoznavati, kaj pomenja tisto zavrtno laško »čakanje«.

O pogajanjih z desnico ni danes posebnih vesti. Le v »Slovenec« čitamo brzojavko, ki še bolj potrja včerajnji utis, da se je namreč nekoliko ublažilo med Jugoslovani in vlado. Ta brzojavka se glasi: »Kolikor je znano do sedaj, je ministerski predsednik obljubil, da se ustanovi nekaj stipendijev za slovenske velikošolce, da se temeljiteje v posamičnih strokah izobrazijo. O posamičnih zahtevah zveze se bo minister Thun dogovarjal s posamičnimi poslanci. Thun je sedaj bolj prijazen za naše zahteve, nego je bil pred nekaj dnevi. Jednemu poslancu od zveze je danes dejal: Vaše stvari stoje ugodno. Ali je na tem kaj več, kakor same besede, o tem danes še ni mogoče sporočiti».

Nemško pravicoljubje. Ministerstvo trgovine je bilo naložilo trgovinski zbornici v Celovcu, da mora slovanskim posojilnicam in hranilnicam dostavljati slovenske statistične obrazce v izpolnitev.

Ta nalog je umeven vendar sam ob sebi, tako, da menda pač ne treba ni besedice utemeljevanja. Nemcem nemško, Slovence slovensko. Ob taki uredbi ne more biti krivice nikomur. Pa vendar se je rečena zbornica pritožila proti temu pravičnemu odloku. Je že tako to nemško pravicoljubje: ako ne morejo delati krivice, pa menijo, da se njim krivica godi!!

Preobrat v Srbiji? Bolj in bolj se množe glasovi, da uboga Srbija stoji zopet pred jednim, redno ponavljajočim se prevratom. Ti prevrati bi se dali uvrstiti v dve kategoriji: Milan prihaja — Milan odhaja. Sedaj bode menda odhajal zopet. Na svojem zadnjem potovanju da se je uveril kralj Aleksander, da ne le v Petrogradu in v Parizu, ampak tudi na Dunaju da žele, da bi kralj Milan za nekoliko časa ne počesčal Srbije se svojo — »dragoceno« navzočnostjo. — Poleg tega žuga še neki bančni konsorcij v Parizu, da nastopi pot sodišč, ako se ne poplačajo dolgovi Milana, čim propadejo dotične menjice.

V Rimu se je začel včeraj tisti senzacijonalni proces proti poslancu Macola, ki je v dvojbo ubil znanega irredentoveca in velikega prijatelja naših »politische Schwärmer« — kaj ne »Grazzer Tagespost«? — Cavalottija.

Domače vesti.

Odprto pismo Ivana Nabergoja minister-skemu predsedniku grofu Thunu je zbudilo pozornost med slovanskim novinstvom.

Pismo omenjajo vsi zagrebški listi, »Slov. Narod« je je ponatisnil doslovno, a »Slovenec« piše:

»Odprto pismo grofu Thunu je pisal brani-telj tržaških Slovencev, deželni in državni poslanec gospod vitez Ivan Nabergoj. V tem svojem pismu, objavljenem v zadnji številki tržaške »Edinosti«, prasuje Nabergoj grofa Thuna, kaj da namerava minister-predsednik storiti nasproti italijanskim podanikom, živečim na avstrijski zemlji, ki zlorablja jo na najgrji način avstrijsko gostoljubnost? Ako hoče grof Thun postopati najstrožje nasproti domačim državljanom, če isti kaznujejo italijansko predrznost, ne da bi za to še šli po kako »licenco«, samo da ne bi bila »kršena« oblika usodepolne avstro-italijanske pogodbe, tedaj pa naj odgovori, kaj namerava storiti proti elementom, ki vsaki dan in vsako uro kršijo na zlodejski

način to pogodbo? Ali ima ekselencija za Slovence in Avstrijce zares samo kazeno, za nasilstvo tujcev pa, ki se rogajo v obraz Avstriji in žalijo njene podanike na uprav zverinski način, pa belega kruha? Radovedni smo, kaj poreče gospod grof Thun na vprašanje Nabergojevo in ali se mu konečno odpro oči, da ga imajo za norega mačji poslanci ala Gambini itd., ko mu z zlobno hinavščino potajujejo resnično razmerje med avstrijskimi in italijanskimi podaniki v Primorju».

Iz sv. Ivana nam pišejo: Mesto brzojavke Ivanu vitezu Nabergoju:

»Hvala za odprto pismo grofu Thunu, mi se strinjamo popolnoma.

Svetoivančani«

so nabrali minolo nedeljo naši rodoljubi svotico za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda. Rodoljubi so namreč tega menenja, da od brzojavke bi imela dobiček le antislovanska uprava države, mi pa moramo obračeti svoj denar za svoje nujne potrebe. Moramo pač sami skrbeti za-se, ko vidimo, da noče nikdo drugi, niti oni, ki bi — morali!

Še enkrat tiskovine! Pišejo nam: V zadnjem času je mnogo razgovora o tiskovinah in mnogo napadov na gosp. Lyro, voditelja davčne administracije, tako, da se čutim primoranega uložiti malo besedico v opravičenje tega gospoda.

Kolikor jaz poznam razmere v njegovem uradu, ne bi mogel reči, da je gospod Lyro nasproten našemu napredku in opravičenim zahtevam našim; kolikor vem jaz, imajo njegovi uradniki ostro zapoved, da jim je z slovenskimi strankami občeovati slovenski in jim izročati take tiskovine, kakoršnih zahtevajo.

Ali naši meščani in okoličani — kakor sem se sam prepričal že mnogokrat — imajo grdo navado, da v uradu, in sploh kamor prihajajo, pozdravljajo z »bon žorno«. Temu je posledica, da jih uradniki — tudi taki, ki so zmožni slovensčini — smatrajo za Italijane in govore žnjimi po italijanski. In naravno je, da jim slednjič izročajo tudi italijanske tiskovine.

Okoličani in meščani naše narodnosti! Bodite torej pazni, pustite svoje stare razvade in ne sramujte se svojega materinega jezika, naj bode že v uradu gosp. Lyro, ali kje drugje, ako hočete, da bodo tudi uradniki jeli spoštovati vas in vaš jezik.

Na nosu seveda se nobenemu ne čita, je-li Slovenec ali Italijan!

Pravosoden Slovenec, ki je še vedno dobil, česar je zahteval.

Zopet s kolodvora južne železnice. Pišejo nam: V ponedeljek dne 17. t. m. sem jaz doživel dokaz, kako uljudno in omikano postopajo nekateri gospodje na kolodvoru južne železnice z nami Slovenci. Bili smo v tleh, ki smo se hoteli odpeljati z železnico do Opčin. Ker nismo vedeli, da-li je že čas odhoda, potrkal sem na oknice blagajne. Oknice se je res odprlo takoj, ali kakor bi tresnil je gospod uradnik zaprl zopet, ne da bi nam bil privoščil ni besedo odgovora. Ali je gospoda uradnika naša slovenska beseda tako razsrdila? Ali meni morda, da ščavi ne sodijo v železniški voz, da le ne bi morda kakov »gospodič« tožil, da so ga deli med »nevarne« ljudi?! Ta je lepa: sedaj, ko se vse vozi, ko navstajajo najrazličnejša sredstva za promet in občevanje, sedaj se zdi, da je za nas tržaške Slovence nastala doba, ko bomo morali potovati le peš, ker so »superiorne« glave došle do uverjenja, da mi ne spadamo med ljudi. Kaj ko bi slavna južna železnica priredila kakov poseben »ochsenstand« za naše slovensko ljudstvo! — Kje drugje bi seveda kaj takega vzbudilo splošno ogorčenje, ali tu na Primorskem bi se taka — nečloveška naprava prav lepo vjemala z marsičem drugim, kar vidimo ne le na železnicah, ampak tudi marsikje drugje!

Ženski podružnici sv. Cirila in Metoda v Sežani je darovala v čast spominu smrti gosp. Frana Černe-ta v Tomaji, njega udova, preblagorodna gospa Amalija Černe, 10 gld. Za velikodušni dar prisrčna hvala!

Zavod sv. Nikolaja prosi slavno občinstvo, posebno pa častite dame in gospode, kateri so dobili pravila zavoda ter obljubili, da pristopijo kakor udje ali da kakorkoli pripomorejo zavetišču, da dopošljejo svoje prispevke čim prej. Zavod se nahaja v ulici Stadion št. 19. I. nad.

Peysko društvo „Hajdrh“ na Proseku bo imelo v nedeljo, dne 23. t. m. ob 1. uri pop. svoj redni občni zbor sledečim dnevnim redom: nagovor predsednika, poročilo tajnika in blagajnika, volitev novega odbora, razni nasveti.

Razprave radi izgredov. Včeraj je sedel na obtožni klopi 35-letni Matej Kocijančič iz Marezige, ker je kričal: Fuori gl' Italiani! Via! V informacijah politične oblasti — tako poroča »Piccolo« — je Kocijančič opisan kakor fanatičen Slovenec. Umemo umemo, saj Marezige leže v političnem okraju — koperskem! Mar ne, gospod pl. Schaffenhauer-Neys?

Kocijančič je dobil mesec zapora.

Iz-pred deželnega sodišča. Menda se ne motimo, ako rečemo, da ga ni mesta v Avstriji, v katerem bi se vršilo razmeroma toliko razprav radi žaljenja Njeg. Veličanstva in členov cesarske hiše. Ali ni tudi to žalostno dejstvo posledica javne vzgoje? Naj le premišljajo o tem oni, ki so obvezani v to. Včeraj sta zopet sedela dva taka tička na zatožni klopi, 23-l. Josip Scherianz z Reke in Placidio de Pol iz Vidma. Scherianz je bil obsojen na 8 mesecev ječe, de Pol pa je bil rešen obtožbe.

Nadalje so bili obsojeni 29-letni Ivan P. z Vrhniške radi javnega nasilstva na 6 mesecev ječe; 31-letni Fran U. iz Reichenaua, 29-letni Avgust Hönig iz Rieda, 31-letni Evgen Berger iz Trsta so bili obsojeni radi sločina tatvine, prva dva na 4 mesece, poslednji pa na 7 mesecev ječe.

Neprijetni gosti. Včeraj popoldne je nastal prepir v gostilni Mihaela Kende, kjer je pilo in igralo na karte kakih 8 pekov. Prepirajoči so krčmarju pobili šipe in konečno napali s kamenjem tudi njega in jednega tovariša njegovega. Na to so vročekrvni gostje pobegnili. Vendar jih je pozneje zalotila policija in jih izročila deželnemu sodišču.

100.000 kron 25.000 kron in 10.000 kron so glavni dobiki velike jubilejske razstave loterije. Oporočamo naše čitatelje, da se ti dobiki izplačajo tudi v gotovini z samo 20% odbitkom.

Koledar.

Danes v sredo 19. oktobra: Peter Alk., sp., Ebin, op. Jutri v četrtek 20. oktobra: Felicijan, m.; Vital, šk. Solučni: Lunin: Izhod ob 6. uri 34 min. Izhod ob 11. uri 46 min. Zahod „ 4. „ 55. „ Zahod „ 6. „ 59. „ Ta je 43. teden. Danes je 291. dan tega leta, imamo torej še 74 dni.

Brzjavna in telefonična poročila. (Zadnje vesti.)

Baška 19. (Zasebna brzjavka). Došel je semkaj prevzvišeni biskup Mahnič na svojem pastirskem potovanju. Danes je peval slovesno pontifikalno mašo v staroslovenskem jeziku iz misala, darovanega mu od slovenskih duhovnikov goriške nadškofije.

Reka 19. Tu je bil danes grozen naliv. Vsi mostovi Rečine so pod vodo. Vsak promet z Sušakom je pretrgan. Voda sega na Sušaku do prvih nadstropij. V nekaterih hišah so ljudje zbežali na strehe.

Zagreb 19. Tu je bila danes grozna nevihta z nalivom in točo.

Dunaj 19. »Vaterland« poroča, da se je poslanec Kalteneger ranil z nekim rijavim žbljem tako, da je nastalo nevarno vnetje.

Dunaj 19. Več listov javlja, da v tovarni za orožje v Steyru štrajka 1200 delavcev. Mir se dosedaj ni kalil.

Pariz 19. Politiški krogi hočejo vedeti, da se ruski minister za zunanje stvari, grof Muravjev, na svojem povratku v Rusijo ustavi tudi na Dunaju.

Rim 19. Lev XIII. pripravlja encikliko, s katero priporoča škofom in duhovstvu, naj z vsemi sredstvi širijo načela, nasprotna anarhizmu.

Aleksandrija 19. Policijska preiskava radi zarote je završena.

Carigrad 19. Nemška cesarska dvojica je obiskala včeraj popoldne nemško šolo. Prebivalstvo je prirejalo iste navdušene ovacije. Zvečer je bil svečanostni obed v sultanovi palači, katerega so se udeležili nemški Veličanstvi, sultan, nemško spremstvo, turški ministri in dostojanstveniki, nemški poslanik in oboje nemškega poslanstva. Na desni sultana je sedela cesarica, na levi cesar. Po obedu so se prižigali umetniški ognji in je bila razsvetljava yldiz-kioska. Na obedu se niso izustile nikake zdravijee. Sultan je podelil mnogo odlikovanj.

„Edinost“

se razprodaja v Trstu po tobakarnah v teh-le ulicah in trgih:

Piazza Caserma št. 2. — Via Molin piccolo št. 8. — Via S. Michele št. 7. — Ponte della Fabra. — Via Rivo št. 30. — Campo Marzio. — Via delle Poste nuove št. 1. — Via Caserma št. 13. — Via Belvedere št. 21. — Via Ghega št. 2. — Volti di Chiozza št. 1. — Via Stadion 1. — Via Acquedotto. — Via Istituto 18. Piazza Barriera. — Via S. Lucia. — Piazza Giuseppina.

V okolici se prodaja:

Na Greti pri g. Pogorelu, v Škedenju pri g. Ant. Sanein (Drejač) in pri sv. Ivanu pri g. Ani vdovi Gašperšič. — Izven Trsta prodaje se »Edinost« v Gorici v tobakarni Josipa Schwarz v Šolski ulici.

M. U. Dr. Ant. Záhorský

priporoča svojo pomoč na porodih, abortih in vseh ženskih boleznih, kakor: nerednosti v perijodi, krvavenje, beli tok, neredna lega maternice itd., kakor sploh v vseh slučajih bolezni. Ordinuje ulica Carintia 8, od 9.—11. in od 2.—4.

Cvet proti trganju.

(Liniment caspicí).

Preiskušano mazilo — odpravlja bolečine pri kostibolu, trganju in revmatizmu. — Ena steklenica z navodilom 50 nčv Razpošilja z obratno pošto najmanjše dve steklenici

„Deželna lekarna pri Mariji Pomagaj“
Ph. Mr. M. Leusteka v Ljubljani.

Nova centralna čevljarnica v Trstu.

Via Maleanton št. 2.

Bogat izbor čevljev za gospode, gospe in otroke.

Delo solidno, trpežno in po mogočih konkurenčnih cenah.

Kolesar, a ne prodajalec naj sodi o kolesu!

Kdor želi omisliti si v resnici

kolo najboljše vrste
od sloveče avstrijske znamke

„Styria“ in „Styria“ original

— naj se obrne do —

L. Colobig v Trstu,

Via del Torrente šte. 10.

Jedini in glavni zastopnik za:

Trst, Primorsko in Dalmacijo.

„Hôtel Nazionale“

v Trstu
v ulici Vienna št. 4.

se nahaja v bližini kolodvora južne železnice, pristanišč, poštne in brzojavne urada ter je popolnoma prenovljen. Sobe se oddajajo po 80 kr. in naprej.

Postrežba najtočnejša. Govori se slovenski in hrvaški. Lastnik je dalmatinski Hrvat. Za obilni obisk se priporoča odani Josip Šerđarović.

Carl Greinitz Neffen,

Na Corsu šte. 33.

podružnica Trst.

Piazza della Legua 2.

Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.

Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo

predmetov za stavbarstvo, traverze, zaklepe, železo za kovače in facon, stare železnične šine, držaje in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitiga železa, vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč, peči in štedilna ognjišča, kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne meble in pred ognjem varne blagajne, nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.

Zadnje žrebanje v soboto

1. glavni dobitok	100.000	kron	vreden
2. glavni dobitok	25.000	„	„
3. glavni dobitok	10.000	„	„

v gotovini z odbitkom 20%

Dunajske srečke po 50 nč.

priporočajo: Giuseppe Bolaffio, Alessandro Levi, Mandl & Comp., „Mercurio Triestino“, Ig. Neumann, Giuseppe Zoldan in Enrico Schiffmann.